

27A:9

Avtal mellan fastighetsägare och kommun om anslutning av fastighet till allmän va-anläggning mot viss anslutningsavgift har inte ansetts utgöra hinder mot senare avgiftsuttag enligt va-taxa på grund av tillbyggnad på fastigheten.

G.S. ägde en fastighet i Kungsängen, Upplands-Bro kommun. Fastigheten ligger inom verksamhetsområdet för kommunens allmänna vatten- och avloppsanläggning. År 1963 träffade G.S. skriftligt avtal med kommunen angående fastighetens anslutning till vatten- och avloppsledningarna. Enligt avtalet berättigades han, att - mot en anslutningsavgift av 4.255 kr - till nämnda ledningar ansluta ett bostadshus på fastigheten innehållande en lägenhet. G.S. erlade avgiften och anslutning skedde enligt avtalet. År 1970 erhöll han byggnadslov för tillbyggnad av bostadshuset. Senare beviljades viss ändring av detta byggnadslov. Tillbyggnaden utfördes år 1972. Kommunalfullmäktige i Upplands-Bro antog 11.12.1961 taxa för anslutning till kommunens va-anläggning. Genom beslut 17.2.1969 ersatte kommunalfullmäktige denna taxa med en ny, som skulle träda i kraft 1.1.1969. I fråga om anslutningsavgifter skulle de omedelbart före den nya taxans ikraftträdande gällande bestämmelserna tillämpas för byggnadsföretag, för vilket byggnadslov beviljats före denna tidpunkt. Såväl den gamla som den nya taxan innehåller bestämmelser enligt vilka tilläggsavgift kan utgå i fall då tillbyggnad sker på ansluten fastighet. Kommunen påförde med stöd av bestämmelserna härom i den nya taxan G.S:s fastighet tilläggsavgift med 1.620 kr med anledning av den på fastigheten år 1972 företagna tillbyggnaden av bostadshuset. Avgiften beräknades i enlighet med taxan för en nytillkommen våningsyta av 54 m² och efter ett kvadratmeterpris av 30 kr. G.S. erlade tilläggsavgiften.

G.S. väckte vid Va-nämnden talan mot kommunen med yrkande att Va-nämnden måtte fastställa att han inte var skyldig att betala tilläggsavgiften och förplikta kommunen att till honom återbetala erlagda 1.620 kr. Såsom grund för sin talan anförde han: Det år 1963 träffade anslutningsavtalet är bindande för kommunen. Detta avtal, som ej innehåller någon hänvisning till kommunens va-taxa, lämnar inte något utrymme för tilläggsdebitering. Vid tidpunkten för tillbyggnaden var avtalet fortfarande gällande. Tillbyggnaden rymms inom förutsättningarna för den år 1963 avtalade anslutningsavgiften. Alltjämt finns nämligen på fastigheten endast ett bostadshus, innehållande endast en lägenhet. Tilläggsavgiften har debiterats enligt 1969 års taxa. Det riktas inte någon anmärkning mot avgiftens beräkning. Emellertid görs gällande, att kommunen inte äger grunda sin debitering på bestämmelserna i nämnda taxa, så länge anslutningsavtalet gäller. Om kommunen utfärdar nya bestämmelser, skall dessa vara giltiga först från och med fastställd tid för ett nytt avtal.

Kommunen bestred bifall till G.S:s talan och anförde: Anslutningsavtalet reglerar inte ensamt villkoren för anslutningen. Avtalet kompletteras av bestämmelserna i gällande taxa. Debiteringen har skett i enlighet med taxan.

Va-nämnden yttrade.

Tilläggsavgiften har påförts G.S. i enlighet med föreskrifter i va-taxa, som kommunen antagit med stöd av lag. Det anslutningsavtal som träffats mellan parterna utesluter inte taxans tillämpning. På grund härav och då ej heller i övrigt

någon omständighet visats föreligga som medför att G.S. kan undgå betalningsskyldighet för avgiften, kan hans i målet förda talan ej vinna bifall.

Va-nämnden ogillade G.S:s talan.

Beslut: 1973-08-22, BVA 20

Mål nr: VA 56/72

G.S. väjdade mot beslutet och yrkade i Vattenöverdomstolen att kommunen skulle förpliktas återbetala den av honom erlagda tilläggsavgiften.

Kommunen bestred ändring.

Vattenöverdomstolen yttrade:

Som grund för yrkandet om att återfå erlagd tilläggsavgift anför G.S. i huvudsak att anslutningsavtalet alltjämt är bindande för kommunen och att tillbyggnaden till hans bostadshus icke påverkar avtalet eftersom detta avser ett bostadshus innehållande en lägenhet. Vad G.S. anført måste uppfattas så att han menar att avtalet ensamt reglerar rättsförhållandet mellan honom och kommunen. Vattenöverdomstolen gör i denna del följande bedömning.

G.S:s fastighet anslöts till kommunens va-anläggning år 1963, alltså under tid då 1955 års va-lag gällde. Rättsförhållandet mellan huvudman för allmän va-anläggning och brukare av sådan anläggning var enligt 1955 års lag - liksom enligt nu gällande 1970 års va-lag - i normalfallen till alldeles övervägande del av offentligrättslig natur. Normerande för rättsförhållandet var, förutom va-lagen, de allmänna bestämmelser och den taxa som huvudmannen utfärdade med stöd av lagen. Detta uteslöt icke att det i särskilda fall, t ex i fråga om stora industrianläggningar, kunde förekomma att vid sidan av allmänna bestämmelse och taxa frågan om anslutning till va-anläggning och villkoren härför reglerades genom individuella avtal efter förhandlingar mellan parterna.

Av den redogörelse för kommunernas praxis som 1964 års va-utredning lämnat i betänkandet "Vatten och avlopp" (SOU 1967:65) framgår att det var vanligt att den som anslöt sin fastighet till va-anläggning fick underteckna en handling - betecknad som avtal e d - rörande anslutningen och villkoren härför. Sådana avtal tillmättes emellertid i huvudsak icke någon självständig rättslig betydelse. Syftet var närmast att avtalet skulle utgöra en bekräftelse på etablerandet av rättsförhållandet mellan parterna på grundval av allmänna bestämmelser, taxa o d. Vissa privaträttsliga inslag kunde dessutom förekomma, t ex när det behövdes en individuell reglering av frågor om amorteringstider, säkerhet för obetalda belopp o d.

Anslutningsavtalet mellan kommunen och G.S. är upprättat på standardiserad blankett med i huvudsak tryckt text och underskrivet av G.S. ensam. Det är betecknat på ett sätt som anger att det ingår i en serie av dylika avtal inom kommunen. Den anslutningsavgift som är bestämd i avtalet är beräknad enligt grunder som angivits i då gällande taxa. Beträffande förbrukningsavgift för vatten hänvisar avtalet till bestämmelser, som kommunalfullmäktige fastställer. På grund av vad nu anförts måste avtalet antas vara av sådan art som beskrivits i närmast föregående stycke.

Den omständigheten att avtalet icke innehåller någon bestämmelse om tilläggsavgift vid framtida ny-, till- eller ombyggnad eller hänvisning till taxans föreskrifter i detta avseende kan

mot bakgrunden av det anförda icke berättiga till slutsatsen att kommunen avstått från att ta ut tilläggsavgift. Avtalet hindrar därför icke kommunen att tillämpa bestämmelserna om tilläggsavgift i gällande taxa.

Rörande tilläggsavgiftens storlek är parterna ense.

Vid angivna förhållanden kan, som Va-nämnden funnit, G.S. inte undgå betalningsskyldighet för den tilläggsavgift som påförts honom.

Vattenöverdomstolen lämnade G.S:s vadetalan utan bifall.

Två ledamöter var skiljaktiga och anförde:

"G.S. hävdar att anslutningsavtalet alltjämt är gällande och att detta inte lämnar något utrymme för tilläggsdebitering beträffande anslutningsavgift.

Kommunen gör inte gentemot G.S. gällande att anslutningsavtalet eller däri upptaget villkor upphört att gälla till följd av överenskommelse mellan parterna eller uppsägning från kommunens sida och inte heller att mellan parterna träffats överenskommelse utöver avtalet. Såsom grund för sitt bestridande anför kommunen endast att debiteringen av tilläggsavgiften skett i enlighet med gällande va-taxa, som kommunen antagit med stöd av lag, samt att anslutningsavtalet inte utesluter taxans tillämpning.

Anslutningsavtalets 1 - 3 §§, vilka innehåller bestämmelser om anslutningsavgift, stadgar icke någon skyldighet för G.S. att utge tilläggsavgift. Avtalet innehåller inte heller i övrigt något sådant stadgande. Ej heller innehåller avtalet någon hänvisning varigenom bestämmelse om tilläggsavgift i taxa eller reglemente kan vara att tillämpa på G.S. Anslutningsavtalet har alltså inte utgjort grund för att ålägga G.S. skyldighet att erlagga tilläggsavgift. Att bestämmelserna i anslutningsavtalet i nu aktuellt hänseende skiljer sig från motsvarande stadganden i 1961 års va-taxa kan icke i och för sig utgöra grund att vid sidan av eller i stället för avtalet tillämpa va-taxan.

16 § i den vid anslutningsavtalets ingående gällande 1955 års va-lag stadgade att avgift för fastigheter, anslutna till allmän va-anläggning, skulle utgå enligt taxa, som av huvudmannen för anläggningen utformades i överensstämmelse med de i 14 och 15 §§ samma lag angivna grunderna. Även om anslutningsavtalet skulle till förmån för G.S. avvika från de i lagen angivna grunderna för en sådan taxa, torde emellertid inte avviken leda till att avtalet ej blir gällande gentemot kommunen.

Av 28 § i 1970 års va-lag följer att huvudmannen för allmän va-anläggning icke får träffa avtal med fastighetsägare om va-fråga som regleras i allmänna bestämmelser eller taxa. Utan uttrycklig föreskrift därom kan emellertid detta icke medföra att vid lagens ikraftträdande 1.7.1970 gällande avtal mellan huvudman och brukare skulle förlora sin giltighet eller få ett modifierat innehåll i fråga om skyldigheten att erlagga avgift.

På grund av vad sålunda anförts finner vi G.S. icke betalningsskyldig för den honom debiterade tilläggsavgiften. Kommunen skall därför återbetala denna avgift.

Vi förpliktar kommunen att till G.S. utge 1 620 kr, motsvarande av G.S. erlagd tilläggsavgift för tillbyggnaden på fastigheten. G.S:s yrkande om ränta på beloppet avvisas."

En av de skiljaktiga ledamöterna anförde till utveckling av sin mening:

"Vad i målet förekommit ger ej vid handen annat än att fastigheten anslöts i rättsligt hänseende till Upplands-Bro kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning genom anslutningsavtalet 16.9.1963.

Såsom framgår av betänkandet "Vatten och avlopp" (SOU 1967:65) har ett avtal mellan allmän va-anläggnings huvudman och en fastighetsägare, ingånget under giltighetstiden för 1955 års va-lag, i kanske flertalet fall inte haft annan rättslig betydelse än att bekräfta etablerandet av en anslutning på grundval av allmänna bestämmelser, taxa o d. Detta förhållande tillåter emellertid inte slutsatsen att alla då ingångna avtal mellan huvudman och brukare bör tillmätas endast denna begränsade betydelse; att så skulle vara fallet med det aktuella avtalet har ej heller gjorts gällande av kommunen i nu förevarande mål av processuellt dispositiv karaktär. Graden av ett anslutningsavtals privaträttsliga betydelse måste sålunda prövas från fall till fall, och avgörande därvidlag blir främst avtalets omfattning och utformning men även omständigheterna under vilka avtalet ingicks. I sistnämnda hänseende saknas närmare uppgifter i målet; parterna har sålunda ej angivit om den allmänna va-anläggningens verksamhetsområde omfattade fastigheten redan före fastighetens anslutning och inte heller om fastigheten anslöts oberoende av eventuellt föreliggande möjligheter att utnyttja anslutningsrätt och anslutningstvång. Avtalets utformning antyder på intet sätt att det generellt sett avsetts vara endast en bekräftelse på en anslutning, för vilken skulle gälla annorstädes upptagna villkor. De detaljerade bestämmelserna i avtalet om brukarens skyldigheter, omfattande bl a erläggandet av avgifter, ger fastmer intryck av att avtalet ansetts vara av konstitutiv betydelse i dessa avseenden.

Under angivna omständigheter måste anslutningsavtalet anses reglera rättsförhållandet mellan kommunen och G.S. Normerande för G.S:s skyldighet att erlagga avgifter till kommunen blir alltså i första hand vad som upptagits därom i avtalet, kompletterat med vad G.S. och kommunen vid avtalsslutet eller senare kan ha överenskommit. I målet har icke gjorts gällande att någon sådan överenskommelse träffats eller att avtalet - enligt vilket amortering av anslutningsavgift skulle fortgå till 15.6.1973 - uppsagts i sin helhet eller i viss del.

Enligt anslutningsavtalet har G.S. förbundit sig att erlagga en anslutningsavgift om 4 255 kr, avseende ett bostadshus med en lägenhet, ävensom att för leverans av vatten 'erlagga den avgift som fastställs av kommunalfullmäktige samt att underkasta sig de allmänna bestämmelser och ordningsföreskrifter som kunna komma att utfärdas'. Avtalet har alltså i ett visst hänseende, nämligen i vad avser skyldighet att erlagga brukningsavgifter, kopplats till de vid varje tidpunkt gällande kommunala förordningarna om va-avgifter. Motsvarande koppling har däremot icke skett beträffande engångsavgifter, och detta trots att den vid avtalets ingående gällande 1961 års va-taxa innehöll bestämmelser om såväl anslutnings- som tilläggsavgifter. I stället har i fråga om anslutningsavgift valts den metoden att sådan avgift i avtalet fastställts till ett visst bestämt belopp, som uppenbarligen beräknats efter de grunder som angivits i 1961 års taxa för bestämmande av avgiftens storlek. Frånvaron i anslutningsavtalet av stadgande om tilläggsavgift och av hänvisning till va-taxans bestämmelser om sådan avgift måste mot bakgrund av det anförda

uppfattas som att tilläggsavgift icke skulle ifrågakomma, så länge som på fastigheten inte fanns mer än ett bostadshus med en lägenhet. Ytterligare stöd för en sådan tolkning utgör den bestämmelse i anslutningsavtalet som stadgar att särskilt medgivande av kommunen eller nytt anslutningsavtal fordrades, om flera hus eller lägenheter inom fastigheten skulle anslutas till va-verket. Därvid - men först då - skulle uppenbarligen kommunen få möjlighet att betinga sig tilläggsavgift; hade denna möjlighet enligt avtalet förelegat redan vid en mindre omfattande tillbyggnad och även utan detta förbehåll, framstår förbehållet som överflödigt.

En förklaring till att tilläggsavgift inte borde utgå vid sådan tillbyggnad av fastighetens enda bostadshus som ej ökade antalet lägenheter kan ha varit att kommunen ej ansett sådan tillbyggnad vara i detta sammanhang 'väsentlig', vilket enligt 1961 års va-taxa var en förutsättning för att tilläggsavgift skulle utgå i den mån tillbyggnaden - som kunde förutsättas ej föränleda behov av ytterligare kapitalinvestering i va-anläggningen - medförde ökad förbrukning av vatten och däremot svarande ökad utsläppning av avloppsvatten, gottgjordes ju kommunen genom en i proportion därtill utgående ökning av bruksavgiften enligt va taxan."

Dom: 1974-01-25, avd. 1, DT 4

Mål nr: T 53/73

G.S. sökte revision och yrkade förpliktande för kommunen att återbetala 1 620 kronor till honom.

Kommunen bestred bifall till ändringsyrkandet.

Högsta domstolen fastställde Vattenöverdomstolens dom.

Dom: 1974-11-08, DT 40

Mål nr: T 68/74